Kereszt	Kérdés Válasz	Időpont
49. Szlávik-kereszt	Évszám:	
54. Bányapuszta	A kereszttel szemben állva, annak melyik oldalán látunk kis fát?	
57. Nagy-völgy	A kereszttel szemben álló faházon található táblán olvasható felirat:	
66. Tésa	Kik állították?	
82. Drégelypalánk-tól keletre	Évszám:	
83. Hont	Évszám:	
85. Borsosberény	Évszám:	
102. Ipolydamásd	Évszám:	
123. Berkenye, tópart	Mikor állították?	
126. Sarok-rét	Van-e jelzés a tölgyfán?	

A keresztek megtalálásához az igazolófüzet melléklete nyújt segítséget.
A túramozgalom gyalog vagy sível teljesíthető.
A teljesítéshez minden kérdésre válaszolni kell. A válaszok helyett a túrázót és a helyszínt együttesen ábrázoló fotót is elfogadunk.
A teljesítésnek időbeli korlátozásai nincsenek.
A mozgalomban mindenki saját felelősségére vesz részt, kártérítés a szervezőktől semmilyen címen nem igényelhető.

Jó túrázást kívánunk!

BÖRZSÖNY BARÁTAI TERMÉSZETJÁRÓ TÁRSASÁG *2006*

KERESZTEK A BÖRZSÖNYBEN

gyalogos túramozgalom

- igazolófüzet -

Név:_____

Egyesület: _____

Születési év: _____

Levelezési cím: _____

E-mail: _____

Kereszt	Kérdés	Válasz	Időpont
1. Kaldera oldalgerinc	A számjegyek összege:		
2. Barna Ferenc	A kereszten lévő 3. betű:		
3. Berkenye, vasúti kanyar	A kereszt távolsága az úttól több, vagy kevesebb, mint 5 méter?		
6. Csitár	A kápolnával szemben állva a kereszt balra vagy jobbra van?		
7. Csitári-kereszt	A kereszttel szemben állva a jobb oldalon található asztal(ok) lábainak összege:		
8. Tolmács, major	Évszám:		
9. Drégely-palánktól délre	Minek az emlékére állíttatta a lakosság?		
12. Farkas-völgy	A kereszttel szemben állva mögöttünk a falu vagy a Börzsöny van?		
15. Foltán-kereszt	Összesen hány kerítés-oszlopot találunk a vékonyabb fajtából?		
16. Groote-kereszt	A felirat középső szava:		
18. Kanász-kereszt	A kereszt hátulján található évszám:		
19. Csarnapuszta	Hány nagyobb fa áll a kereszt közvetlen közelében?		
22. Kisirtáspuszta	Hány pad van a kereszt közelében?		

Kereszt	Kérdés	Válasz	Időpont
24. Kopasz-hegy	A csúcskereszt fából vagy vasból készült?		
25. Köves-mező	Évszám a felirat alján:		
26. Magasrétipuszta	Mikor helyezték át a keresztet?		
27. Major-kereszt	A második sor első szava:		
30. Nagy-Galla alatt	A K- jelzés a feszülethez v. a padhoz van közelebb?		
31. Nagyirtáspuszta	Kb. hány x hány méteres a kereszt körüli kerítés?		
33. Nagy-Kő-hegy	A kereszten lévő felirat:		
34. Pazsik	Mikor állították?		
35. Török-hegy	A felirat szövegében található utolsó keresztnév:		
36. Rakodó	A felirat első szava:		
37. Sukola-kereszt	Mikor állíttatták újra?		
38. Szaszovszky-kereszt	A felirat második szavának első betűje:		
39. Rózsa-hegy	A kereszt távolsága az úttól kevesebb vagy több, mint 2 méter?		
42. Törökmező	A kereszttel szemben állva mögöttünk Zebegény vagy Törökmező van?		
43. Szokolyi-kereszt	Ki állította újra?		
44. Csizmadia-völgy	A vers első szava:		
46. Ipolytölgyes, pincék	Hány darab A betű olvasható a szövegben?		

Kereszt	Kérdés	Válasz	Időpont
97. Pereszlénytől NY-ra	Hány fa áll a kereszt közelében?		
99. Szob	A felirat második sora:		
102. Ipolydamásd	Évszám:		
103. Letkés, templom	A kisebbik szám a feliraton:		
107. Kóspallag, központ	A felirat nyelve:		
110. Nógrádtól K-re	A felirat nyelve:		
113. Bernecebaráti	Évszám:		
116. Szokolya - D	A felirat utolsó szava:		
117. Nagymaros-Kismaros	Évszám:		
119. Katalinpuszta, központ	A kereszt mögötti felirat első szava:		
120. Szendehely	Mikor állították?		
122. Berkenye, vasút	Mikor emelték?		

A keresztek megtalálásához az igazolófüzet melléklete nyújt segítséget.
A túramozgalom kerékpárral teljesíthető.
A teljesítéshez minden kérdésre válaszolni kell. A válaszok helyett a túrázót és a helyszínt együttesen ábrázoló fotót is elfogadunk.
A teljesítésnek időbeli korlátozásai nincsenek.
A mozgalomban mindenki saját felelősségére vesz részt, kártérítés a szervezőktől semmilyen címen nem igényelhető.

Jó túrázást kívánunk!

4.
1.

BÖRZSÖNY BARÁTAI TERMÉSZETJÁRÓ TÁRSASÁG * 2006 *

KERESZTEK A BÖRZSÖNYBEN

kerékpáros túramozgalom

- igazolófüzet -

_____

Név:_____

Egyesület: _____

Születési év: _____

Levelezési cím: _____

E-mail: _____

Kereszt	Kérdés	Válasz	Időpont
4. Márianosztra, templom	Évszám:		
6. Csitár	A kápolnával szemben állva a kereszt balra vagy jobbra van?		
10. Sándor-út	Évszám:		
11. Diósjenő, pincék	Évszám:		
20. Királyrét	Hány R betű van a keresztre írva?		
21. Tolmács, templomkert	Évszám:		
23. Zebegény	A villanyoszlophoz vagy a járdához van közelebb a kereszt?		
31. Nagyirtáspuszta	Kb hány x hány méteres a kereszt körüli kerítés?		
32. Rétság, templomkert	A kereszt távolsága a kerítéstől kb 1 méter vagy kb 3 méter?		
41. Nagymaros, K+	Évszám:		
45. Kismaros - NY	Mikor emelték?		
50. Nagybörzsöny - ÉNY	A kiskapun lévő egész körök száma:		
52. Nógrád - D	A kereszt légvonalban mért távolsága az aszfaltúttól több vagy kevesebb, mint 10 méter?		
58. Márianosztra, Major	Mikor újították fel?		
63. Vámosmikola - ÉK	Milyen színű a főút felőli kerítés?		
Kereszt	Kérdés	Válasz	Időpont
64. Magyarkút	Kb hány méterre van a kereszt a kerítéstől?		
65. Római őrtorony	Milyen anyagból készült a kereszt?		
66. Tésa	Kik állították?		
67. Vaskapu-alja	A kereszt távolsága az úttól kb 2-3 méter vagy kb 4-5 méter?		
69. Kemence - É	A kereszt távolsága a fától több vagy kevesebb, mint 3 méter?		
74. Lókos-patak	A kereszt távolsága az úttesttől kb 2 méter vagy kb 5 méter?		
75. Nagyoroszi - NY	Évszám:		
77. Borsosberény, vá	A kereszttel szemben állva mögöttünk a vasútállomás vagy a sínek vannak?		
79. Drégelypalánk, kp.	Oszlopok száma:		
83. Hont	Évszám:		
86. Megyehatár	A kereszt előtti alacsony betontömb távolsága a kereszttől kb 2 méter vagy kb 4-5 méter?		
92. Váci út földe	Évszám:		
95. Ipolytölgyes - NY	A kereszt távolsága a kerítéstől kb fél méter v. kb 2 méter?		

- Keresztek a Börzsönyben -

A Börzsönyt járva mindannyian találkoztunk már útmenti feszületekkel és egyéb keresztekkel. Ki ne ismerné a Foltán-keresztet, ki ne hallott volna a Csitári-keresztrõl, ki ne emlékezne a Kopasz-hegy csúcsán álló feszületre? A hegységet alaposabban ismerõk bizonyosan fel tudnak sorolni még további 10, 20, 30 vagy akár még több keresztet is. De mennyi lehet összesen? Jó lenne mindet megismerni!

Ez a felfedezés és a megismerés iránti vágy vezérelt bennünket, amikor elhatároztuk, hogy megpróbáljuk végigjárni és lefotózni a Börzsöny összes keresztjét, majd túramozgalom keretében kedvet csinálni mások számára is, hogy felkeressék ezeket a jelképeket, akár turistaként, akár vallási indíttatásból.
Azt gondoltuk, ismerjük a Börzsönyt, ám magunk is megdöbbentünk, mennyi új helyre jutottunk el a keresztek által, mennyi új perspektíva, mennyi remek kilátóhely tárult fel elõttünk! Külön élmény volt olyan kereszteket találni, melyek nem szerepelnek a turistatérképeken és látni, hogy még ezeket a legeldugottabb feszületeket is gondos kezek ápolják.
A feszületek sokkal beszédesebbek, mint gondolnánk! Rengeteget elárulnak állítóikról, a korszakról melyben állíttattak, a környék múltjáról és jelenérõl.

Ahogy gyûltek a keresztek, nyilvánvaló vált, hogy nem lehet egy mozgalomban kiírni az összeset, ezért három mozgalmat is útjára indítunk:

1. Keresztek a Börzsönyben gyalogos túramozgalom - a hegység belsejében megbúvó 40 keresztet gyûjti egybe. (2011.12.27-tõl)

2. Keresztek a Börzsöny vidékén kerékpáros túramozgalom - a börzsönyi falvakban és a hegység peremén található 40 útmenti keresztet keresi fel. (2012. április 23-tól)

3. A Börzsöny keresztes lovagja túramozgalom - a legelszántabbak részére, akik mindenre kíváncsiak (2012. nyarától)

Bármelyik mozgalmat is választod, legyél akár hívõ vagy sem, ígérjük, ez az utazás felemelõ lesz nem csak fizikai, hanem lelki értelemben is!

Jó túrázást és sikeres teljesítést kívánunk!

A rendezõk
http://users.atw.hu/borzsonybaratai/kab.html

- Keresztek a Börzsönyben gyalogos túramozgalom - részletek -

A teljesítés feltételei

A túramozgalom gyalog vagy sível teljesíthetõ. A teljesítéshez 40 meghatározott keresztet kell tetszõleges sorrendben felkeresni, és választ adni az igazolófüzetben szereplõ, az adott helyszínekre vonatkozó kérdésekre. A válaszok helyett a túrázót és a helyszínt együttesen ábrázoló fotót is elfogadunk. A teljesítésnek idõbeli korlátozásai nincsenek.

Díjazás

A kitûzõt és a sorszámozott oklevelet az kaphatja meg, aki igazolja mind a 40 kereszt felkeresését. A kitöltött igazolófüzetet, valamint 1 db 500-Ft-ost (a kitûzõ, az oklevél, és a postaköltség ellenértékét) a következõ címre kérjük megküldeni: Szabó Károly 1149 Budapest, Pillangó park 8/a. Az esetleges fotók természetesen e-mailen is elküldhetõk. Az igazolófüzetet a díjazással együtt a teljesítés tényének megállapítása után visszaküldjük. A díjazás - elõzetes egyeztetés után - személyesen is átvehetõ.

Néhány szó a keresztekrõl, jótanácsok

A 40 kereszt a bakancsos turisták számára leginkább érdekes helyszíneken álló keresztekbõl tevõdik össze. Többségük a Börzsöny rengetegében található, de lesznek feszületek a hegységet körülölelõ gyönyörû falvakból is.
A keresztek megtalálásához csak a legszükségesebb leírást adtuk meg, ezáltal izgalmasabb a felfedezés.
A mozgalomban résztvevõket arra kérjük, hogy nagyon ügyeljenek a természet tisztaságára és az erdõ lakóinak nyugalmára. A tájékozódáshoz a Cartographia legújabb Börzsöny turistatérképét ajánljuk.

Ha bármilyen jellegû kérdésed, észrevételed van a mozgalommal kapcsolatban, írj bátran!

Biztonsági szempontok:

Egyedül lehetõleg ne indulj útnak. Mindig vigyél magaddal térképet, tájolót, elemlámpát pótizzóval és tartalék elemmel, megfelelõ minõségû ruhát, mely véd a hideggel, széllel, nedvességel, napsütéssel szemben, elegendõ folyadékot és élelmiszert, elsõsegély felszerelést, mobiltelefont. Elindulás elõtt add meg a pontos úticélt valakinek, aki otthon marad és szükség esetén segítséget hívhat.

Közremûködtek:
Szabó Kinga, Szabó-Márton Szilvia, Békefi Béla, Harsáczki György, Kenyeres Oszkár, Kléri János, Megyesi Balázs, Mátéfy Szabolcs, Szabó Károly

- Keresztek a Börzsöny vidékén kerékpáros túramozgalom - részletek -

A teljesítés feltételei

A túramozgalom kerékpárral teljesíthetõ.
A teljesítéshez 40 meghatározott keresztet kell tetszõleges sorrendben felkeresni, és választ adni az igazolófüzetben szereplõ, az adott helyszínekre vonatkozó kérdésekre. A válaszok helyett a túrázót és a helyszínt együttesen ábrázoló fotót is elfogadunk. A teljesítésnek idõbeli korlátozásai nincsenek.
A keresztek úgy lettek összeválogatva, hogy azok akár országúti kerékpárral is gond nélkül elérhetõk.

Díjazás

A kitûzõt és a sorszámozott oklevelet az kaphatja meg, aki igazolja mind a 40 kereszt felkeresését. A kitöltött igazolófüzetet, valamint 1 db 500-Ft-ost (a kitûzõ, az oklevél, és a postaköltség ellenértékét) a következõ címre kérjük megküldeni: Szabó Károly 1149 Budapest, Pillangó park 8/a. Az esetleges fotók természetesen e-mailen is elküldhetõk. Az igazolófüzetet a díjazással együtt a teljesítés tényének megállapítása után visszaküldjük. A díjazás - elõzetes egyeztetés után - személyesen is átvehetõ.

Néhány szó a keresztekrõl, jótanácsok

A 40 kereszt a kerékpáros szemmel leginkább érdekes helyszíneken álló keresztekbõl tevõdik össze. A feszületek összefûzésével különbözõ hosszúságú, gyönyörû túrákat tehetünk a hegységben és annak környékén.
A mozgalom felkeresi **Pereszlény egy keresztjét** is. Pereszlény a jelenlegi államhatárokon túl, de az Ipoly innensõ oldalán (tehát a Börzsönyben) fekszik, ezért szerepel a mozgalomban. Határellenõrzés nincs, de azért személyi igazolvány legyen nálatok!
A keresztek megtalálásához csak a legszükségesebb leírást adtuk meg, ezáltal izgalmasabb a felfedezés.
A mozgalomban résztvevõket arra kérjük, hogy nagyon ügyeljenek a természet tisztaságára és az erdõ lakóinak nyugalmára. A tájékozódáshoz a Cartographia legújabb Börzsöny turistatérképét ajánljuk.

Ha bármilyen jellegû kérdésed, észrevételed van a mozgalommal kapcsolatban, írj bátran!

Biztonsági szempontok:

A 2-es fõúton való kerékpározást csak kamionstop idején javasoljuk!

Csak jó mûszaki állapotban lévõ kerékpárral indulj útnak.
Viselj bukósisakot, megfelelõ minõségû ruhát, mely jól láthatóvá tesz, véd a hideggel, széllel, nedvességgel, napsütéssel szemben, kerékpáros kesztyût, kerékpáros szemüveget. Ha hosszúnadrágban tekersz, az ne legyen túl bõ, a cipõd talpa lehetõleg ne legyen csúszós.
Mindig vigyél magaddal pótbelsõt, defektjavító készletet, pumpát, szerszámot, elsõ-hátsó lámpát, térképet.
Legyen nálad elegendõ folyadék és élelmiszer, mobiltelefon, készpénz, igazolvány. Elindulás elõtt add meg a pontos úticélt valakinek, aki otthon marad és szükség esetén segítséget hívhat.
A túra során kerüld a zenehallgatást és az alkoholfogyasztást. A túra után a helyi termelõk italait részesítsd elõnyben :)

Közremûködtek:
Szabó Kinga, Szabó-Márton Szilvia, Békefi Béla, Harsáczki György, Kléri János, Megyesi Balázs, Szabó Károly

Keresztek a Börzsönyben - a keresztek listája

1. Kaldera oldalgerinc - A Hangyás-bérc és a Szabó-kövek között - GY

2. Barna Ferenc - Kisinóc felett, az OKT mentén, az Inóci-vágásban- GY

3. Berkenye, vasúti kanyar - a Berkenye melletti vasúti kanyarnál - GY

4. Márianosztra, templom - Márianosztrán, a Nagy Lajos király téren - K

6. Csitár - a Csitári kápolnánál - K

7. Csitári-kereszt - Bernecebarátitól K-re, a BKT mentén - GY

8. Tolmács, major - Tolmács DNY-i végén, a majornál - GY

9. Drégelypalánktól D-re - Drégelypalánktól D-re, a P- mentén - GY

10. Sándor út - Diósjenõ és Závoz között, jelzetlen aszfaltúton - K

11. Diósjenõ, pincék - Diósjenõn, a pincék felett - K

12. Farkas-völgy - Nagybörzsönytõl DK-re, a Farkas-völgyben - GY

15. Foltán.kereszt - A Csóványostól DK-re, turistautak csomópontjában -GY

16. Groote-kereszt - A Kámor NY-i oldalán - GY

18. Kanász-kereszt - A Hegyháttól É-ra, a S+ mentén - GY

19. Kemence, Csarnapuszta - Kemencétõl D-re, Csarnapusztánál- GY

20. Királyrét - Királyrét központjában, Ákos büféje elõtt - K

21. Tolmács, templomkert - Tolmácson, a atemplomkertben - GY,K

22. Kisirtáspuszta - A S- és a patak között, a Templom-völgy alsó szakaszán - GY

23. Zebegény, Z- Z+ elágazás - Zebegényben, a Z- és Z+ elágazásánál - GY,K

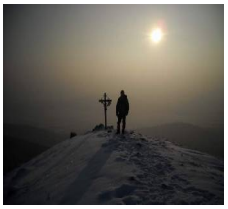

24. Kopasz-hegy - a csúcson - GY

25. Köves-mezõ - Nagymaros és Zebegény között, a K+ mentén - GY,K

26. Magasrétipuszta - Zebegény és Márianosztra között a Bõszobi-völgyben - GY

27. Major-kereszt - Hármashatártól DNY-ra, a BKT és a Z- mentén - GY

30. Nagy Galla alatt - Nagy Gallától K-re, a BKT mentén - GY

31. Nagyirtáspuszta - Nagyirtáspusztán, a S+ és a Z+ közös szakaszán - K

32. Rétság, templomkert - Rétságon, a templomkertben - K

33. Nagy-Kõ-hegy - a csúcstól D-DK-re, a gerinc mentén, egy kilátóhelyen - GY

34. Pazsik - Nógrádtól NY-ra, az OKT és a Z- mentén - GY

35. Török-hegy - Nógrádtól ÉNY-ra - GY

36. Rakodó - Nagy-Hideg-hegytõl K-re, turistautak csomópontjában - GY

37. Sukola-kereszt - Szobtól É-ra, a BKT mentén - GY

38. Szaszovszky-kereszt - a Gál-rét közelében, a Kemence-patak mellett - GY

39. Rózsa-hegy - Szendehely ÉNY-i határában - GY

41. Nagymaros, K+ - Nagymaroson, a K+ jelzés mentén - K

42. Törökmezõ - Törökmezõ és Zebegény között, a Z- mentén - GY

43. Szokolyi-kereszt - Bernecebaráti és Kemence között a BKT mentén - GY

44. Csizmadia-völgy - Zebegénytõl K-re, a K+ mentén - GY

45. Kismaros-NY - Kismaros NY-i részén - GY,K

46. Ipolytölgyes, pincék - Ipolytölgyestõl K-re, a határban - GY

49. Szlávik-kereszt - a Vámosmikola és Nagybörzsöny közötti régi út mentén - GY

50. Nagybörzsöny-ÉNY - Nagybörzsönyben, a Rákóczi utca végén - K

52. Nógrád-D - Nógrád D-i részén, a P+ közelében - GY,K

54. Bányapuszta - Bányapusztától D-re, a BKT mentén - GY

57. Nagy-völgy - A Nagy-völgyben, a Kalakocs-patak közelében - GY

58. Márianosztra, Major - Márianosztra K-i végében - K

63. Vámosmikola-ÉK - Vámosmikola ÉK-i végében - K

64. Magyarkút - A Verõce és Magyarkút közötti aszfaltút felett - GY

65. Római õrtorony - Verõcétõl K-re, a Duna-parton - K

66. Tésa - Tésa NY-i végén - GY,K

67. Vaskapu-alja - Katalinpusztától D-re, a 2-es út közelében - K

69. Kemence-É - Kemence É-i végén - K

74. Lókos-patak - A 2-es úton, a Lókos-patak közelében - K

75. Nagyoroszi-NY - Nagyoroszi NY-i részén - GY,K

77. Borsosberény, vasútállomás - Borsosberényben, a vasútállomásnál - GY,K

79. Drégelypalánk, központ - Drégelypalánkon, a templom és a buszmegálló közelében - GY,K

82. Drégelypalánktól K-re - Drégelypalánktól K-re, az összekötõ út mentén - GY

83. Hont - Honton, a postánál - GY,K

85. Borsosberény, templom felett - Borsosberényben, a templom felett, egy kertben - GY,K

86. Megyehatár - Nógrád- és Pest megye határán, a 12-es úton - K

92. Váci út földe - Diósjenõ és a 2-es út között az út mellett - K

95. Ipolytölgyes-NY - Ipolytölgyes NY-i végében - GY,K

97. Pereszlénytõl NY-ra - Pereszlény és Ipolyvisk között a fõút mellett - K

99. Szob - Szobon, a 12-es út mentén - GY,K

102. Ipolydamásd, templom - Ipolydamásdon, a templomnál - K

103. Letkés, templom - Letkésen, a templomnál - GY,K

107. Kóspallag, központ - Kóspallag központjában - GY,K

110. Nógrádtól K-re - Nógrádtól K-re, a főúton - K

113. Bernecebaráti, Széchenyi utca - Bernecebarátiban, a Széchenyi utcában - GY,K

116. Szokolya-D - Szokolya D-i részén, a főút mellett - K

117. Kismaros és Nagymaros között - Kismaros és Nagymaros között, a főúton - K

119. Katalinpuszta, központ - Katalinpuszta központjának közelében - GY,K

120. Szendehely, Kossuth utca - Szendehelyen, a Kossuth utcában - GY,K

122. Berkenye, vasúti átjáró - Berkenyén, a vasútállomás közelében - GY,K

123. Berkenye, tópart - Berkenye DK-i részén, a tóparton - GY

126. Sarok-rét - Márianosztrától É-ra, a

Segítség a keresztek megtalálásához

(a *túramozgalom* igazolófüzetének melléklete)

4. Márianosztra, templom: a templomnál, a kerítésen kívüli téren. Nagy Lajos királyunk a pálosok - az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend – részére kolostort építtetett, a kolostor mellé a Magyarok Nagyasszonya (Boldogasszony) tiszteletére templomot emeltetett. A település a templomról, ill. annak védőszentjéről kapta nevét. Latinul: Maria Nostra. **9:14***

6. Csitár: Honttól DK-re, a 2-es úttól kb. 1 km-re D-re találjuk a Csitári-kápolnát (a helyiek Kutyikának-kutacska nevezik) és mellette a keresztet. Búcsújáró- és zarándokhely. A közelben rejtőző Szondy-alagút a legenda szerint Drégelyvárig vezet. **20:33**

10. Sándor-út: Diósjenő és Závoz között a műút nagykanyarjában. A kereszt a tragikus balesetet szenvedett Szaszovszky Csabának és Bartus
Istvánnak állít emléket. **20:23**

11. Diósjenő, pincék: Diósjenőn, a pincék felett, a templomhoz vezető aszfaltút mellett, közel a BKT jelzéshez. A környéken a filoxérajárványig virágzott a borkultúra. Az eredeti megjelenését máig őrző pincesor nagy része a XIX. elején épült vályogtéglából és kőből. A feljegyzések szerint pincék közt zajlottak le a szabadságharcba hívogató toborzások is. **22:22**

20. Királyrét: Királyrét központjában, az Ákos büfénél. Királyréten (régebben Szokolyahuta, Jánoshuta) a XVII. századtól kezdve bányásztak vasércet. A kohó és a hámorok működtetésére a patakokat felduzzasztották. Az ezzel létrejött erővízrendszer a legnagyobb ilyen vízrendszer volt a történelmi Magyarországon. **17:17**

21. Tolmács, templomkert: Tolmácson, a templomkertben. Érdekesség, hogy a mai templom helyén a XIX. század derekán még egy kastély állt, ennek falmaradványain indult meg a templomépítés. **27:20**

23. Zebegény: Zebegényben, a Z- és a Z+ jelzések találkozásánál. „Megérkeztem a paradicsomba, ahonnan nem lehet visszautam többé" – sóhajtott fel örömmel Szőnyi István, amikor először Zebegénybe érkezett. „A táj és az emberek összefüggő és elválaszthatatlan egységét láttam meg Zebegényben" – mondta egyszer a festő, aki haláláig itt élt és alkotott. Emlékmúzeuma megtekinthető a Bartóky utcában. **13:7**

31. Nagyirtáspuszta: Nagyirtáspusztán, a S+ és a Z+ közös szakaszán. Az egykori Irtáspuszta (még korábban Börzsönyirtás) a II. világháború végéig az esztergomi érsekség majorja volt. A keresztet egy püspöki bejáráskor emelték. **10:17**

32. Rétság, templomkert: Rétságon, a templomkertben, a 2-es út közelében. A város címerében a pajzs talpán látható két egybefogódó zöld dombív a Cserhátot és a Börzsönyt ábrázolja, és a település földrajzi helyére, a Cserhát és a Börzsöny találkozására utal. **Cserhát 4:14**

41. Nagymaros, K+: Nagymaroson, a K+ jelzésen, a Fehérhegy utcában egy útkereszteződésben. A település feletti magaslatot a helybéliek Fehér-hegynek nevezik, régi térképeken német nevén, Weisser Berg-nek említik. Nevét a vulkáni kőzeteket fedő, vagyis a vulkáni tevékenységet követő tengerelöntés során keletkezett kőzetről, a lajtamészkőről kapta, mely sokfelé fehérlik a környéken. **15:5**

45. Kismaros – NY: Kismaroson, a Monostor utcában (kifelé a Szokolyai úton, majd balra). A kereszt feletti dombon áll az 1993-ban apátsági rangra emelt Ciszterci monostor, melynek templomát 1997-ben szentelték fel. A szerzetesek fogadnak vendégeket, ezen kívül orvosi rendelőt működtetnek és lekvárkészítéssel is foglalkoznak. **19:9**

50. Nagybörzsöny – ÉNY: Nagybörzsöny ÉNY-i végén, a Rákóczi utcában. Ne mulasszuk el megnézni a szebb napokat látott Nagybörzsönyt. A néhai bányaváros múltja egészen rendkívüli. A településről bővebben olvashatunk az interneten is elérhető 100 magyar falu sorozat nagybörzsönyi részében. Főbb látnivalók: négy templom, vízimalom, tájház, csipkefaragások, világháborús emlékmű. **5:22**

52. Nógrád – D: Nógrádtól D-re, a Rác-hegytől É-ra, a P+ és az aszfaltút találkozásának közelében. A találkozási ponttól kicsit NY-ra, az aszfaltút É-i oldalán. Nógrád NY-i határában 1,2 km-es sugarú körön belül öt keresztet (34., 35., 51., 52., 105.) is találunk. **22:17**

58. Márianosztra, Major: Márianosztra Kóspallag felőli végén, a főúton, a majornál. A kereszttel szemben, D felé induló út nemsokára elágazik. Jobbra fordulva a régi nosztrai úton a Sukola-kereszt érintésével Szobra juthatunk, míg balra fordulva a Bőszobi-völgyön át a 26. keresztet útba ejtve Zebegénybe érünk. Országútival csak Paris - Roubaix rajongóknak ajánlott. **10:13**

63. Vámosmikola – ÉK: Vámosmikola ÉK-i részén, a főút Ipoly felőli oldalán, egy főúti saroktelken, a kertben. „Határa mindennel megáldatott; rétje, legelője sok; földjei első osztálybéliek" – írja Geográfiai szótárában Fényes Elek, az MTA tagja 1851-ben Mikoláról. Minden megtalálható itt, mit ember csak kívánhat, így nem meglepő, hogy a falu határában 34 régészeti lelőhely ismert, köztük a szkíta kori temető, ahol 48 kora vaskori és 8 avar sírt tártak fel. A környékbeli öt faluból (Pusztafalu, Orzsány, Novák, Kürt, Mikola,), egyedül Mikola élte túl a középkort. **3:26**

64. Magyarkút: Verőce és Magyarkút között, az aszfaltút hegy felőli oldalán. Érdemes elgurulnunk a közeli Magyarkútra és felfrissülnünk az 1889-ben foglalt Irma-forrás vizénél. Felette az egykori Társa falu 1930-ban feltárt Árpád-kori templomromját találjuk. Az Y elágazásban felfelé haladva megnézhetjük a huszártornyos Gonzaga Szent Ágoston kápolnát (évente egyszer, a június 21-ei búcsúnap közelében szentmise), e fölött pedig az ország egyik legrégebbi, 1933-ban, Bauhaus stílusban épült turistaházát. A Hegyimenők feltekerhetnek egészen az út végéig, ahonnan Pazar kilátás nyílik a Börzsönyre. **22:10**

65. Római őrtorony: Verőcétől K-re, a 12-es út Duna felőli oldalán, a Római őrtorony és hídfő romjainál. A Duna bal partjának egyetlen feltárt (1934-ben) és konzervált római őrtornyát (védhető megfigyelőhely, ún. burgus), a Keresztes-dombon, egy prehisztorikus telepre emeltette Valentinianus császár (361-375). Az előretolt őrtoronyláncolatba tartozó római erősség egy nagyobb és két kisebb őrtoronyból állt, melyek fallal csatlakoztak egymáshoz. A szvébek (kvádok) elleni támadáskor pontonhíd is épült és kötötte össze a tornyot a szemközti, szentendrei-szigeti őrtoronnyal. A burgusban talált borostyánkőleletek alapján megállapítható, hogy az észak felé induló utak borostyánkő kereskedelmének árubeváltó helye is lehetett. A torony a hunok betörése idején, a IV-V. század fordulóján elpusztult. **23:8**

66. Tésa: Tésa NY-i végén, a főúton. Tésa a Börzsöny vidékének egyik legelfeledettebb falva. Sokáig még turistaút sem vezetett ide, de most már - kellemes meglepetést nyújtó - jelzett úton kereshetjük fel Kemence felől. Ha tehetjük, menjünk le az Ipoly partjára is. A folyó egyik mélyvizű kanyarjánál volt az a híres fürdőhely, ahová Perőcsényből, Kemencéről, sőt még Bernecebarátiból is eljártak. A bős-nagymarosi vízlépcső előkészületi munkálatai részeként az Ipolyt szabályozták, és ennek során ezt a kanyart is átvágták. **7:32**

67. Vaskapu-alja: Katalinpusztáról Vác felé menet az emelkedő vége felé egy aszfaltút ágazik le jobbra, ide befordulva találunk a keresztre. A 2-es elsőrendű főút eredetileg Budapestet kötötte össze Kassával az Ipoly-mentén, Losoncon, Rimaszombaton és Rozsnyón keresztül. Jelenlegi hossza Budapesttől Parassapusztáig 88 km, Vác és Parassapuszta között 38,6 kilométer. **26:10**

69. Kemence - É: Kemence É-i részén, a 12-es út NY-i oldalán, fent a dombon. Kemence bő fél évszázadon át Hont vármegye székhelye volt. A ma iskolaként és helytörténeti kiállítóhelyként funkcionáló egykori megyeháza a falu címerében is megtalálható. Az épületet úgy tervezték, hogy az Ipolyság felől befutó országút egyenesen a megyeháza kapujának vezessen, s ha valaki mégsem ide érkezett, csak egy éles jobbra kanyarodással haladhasson tovább.

74. Lókos-patak: a 2-es út K-i oldalán, a Lókos-patak hídja közelében. Az erre járó talán nem is gondolja, hogy a közelben csordogáló kis patak, a Lókos-patak az Ipoly egyik legnagyobb vízgyűjtő területű mellékága. A Börzsönyben ered, a partján fekszik Diósjenő, Nőtincs, Felsőpetény, Bánk, Romhány, Szátok. Vize táplálja a Bánki-tavat és a 40 hektáros Nőtincsi-tavat is. Vízhozama a torkolatnál akár 51 m3/s is lehet! **27:17**

75. Nagyoroszi - NY: Borsosberény felől érkezve a Nagyoroszi-patak hídja előtt balra, majd egyenesen. Az egykori Oroszfalva már Könyves Kálmán (1096-1114) uralkodása idején létezett, alapítói Galíciából és Lodoméria ideköltözött oroszok voltak. Lakói az Árpád-korban királyi testőrként, illetve a palota és a vár kapuőreiként (ahogy az a falu címerében is látható) teljesítettek szolgálatot Visegrádon. A településről verbuválták a királyi testőrség katonáit egészen 1526-ig. **25:29**

77. Borsosberény, vá: Borsosberényben, a vasútállomásnál. Az állomástól nem messze találjuk Szomolyapusztát. Szomolya a középkorban önálló település volt, 1274-ben a Johannita (Szent János) Lovagrendnek önálló rendháza és temploma létesült itt. Szomolyapuszta 1904-ben Mikszáth Kálmán tulajdona lett, melyet a 40 éves írói jubileumára kapott összegből fizetett ki. 1920-ig kőoszlop jelölte a birtokot: "A Magyar Nemzet Ajándéka" felirattal. **26:25**

79. Drégelypalánk, központ: a templomnál, a buszmegálló közelében. 1909-ben adták át a Duna-Ipoly-völgyi

Helyiérdekű Vasút Vác-Drégelypalánk-Ipolyság vonalát. A Nógrád megyei Nagyoroszi határában létesült megállóhely a Drégelyvár elnevezést kapta. Drégelypalánkon és Hont vármegye szerte mozgalom bontakozott ki a Drégelyvár elnevezésért. Végül Drégelypalánknak meg kellett elégednie a Drégely elnevezéssel, melyet a drégelypalánkiak kérésére később létesült megálló kapott. **23:34**

83. Hont: Honton, a postánál. Hont település és egyben Hont vármegye névadója – továbbá a Hont-Pázmány nemzetség egyik névadója – a megye első ispánja, Hont (Hunt) lovag volt. A Képes krónika szerint Hont és Pázmán a Garam vizében ütötték lovaggá Szent Istvánt. Az ipolybalogi (toronydísze kereszt helyett a Szent Korona!) templom kapuján olvasható: „ÁRPÁD APÁNK VÉRREL SZERZÉ E DRÁGA HONT, KÜZDJ ÉRTE HŰSÉGGEL, VITÉZ VÁRMEGYE HONT." **19:34**

86. Megyehatár: Pest megye és Nógrád megye határán, a Nagy-Szuha-patak Pest megye felőli oldalán. Ahol a kereszt áll, az most éppen Pest megye, de a megyehatárok gyakran változnak. E hely tartozott már Hont vármegyéhez, Gömör és Kis-Hont vármegyéhez, Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített (k.e.e.) vármegyéhez, Bars és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyéhez, ezután újra Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyéhez, majd 1950-ig Nógrád-Hont vármegyéhez. **14:34**

92. Váci út földe: a 2-es út és Diósjenő között egy kanyarban (szemben a 8. számú kereszthez, Tolmácsra vezető régi földúttal). A kereszt közelében találjuk a 287 m magas Somlyó-hegyet és rajta a régi, felhagyott kis kőfejtőt, mely világos színű, miocén korú piroxénandezitet tár fel. A kőzet repedéseit kalciterek töltik ki, ezekhez egy zeolitos-karbonátos-vasas ásványparagenézis kapcsolódik. Legalább 8 féle ásványra bukkanhatunk itt. Számtalan Somlyó (és Somló) nevű hegy van az országban, ami nem véletlen, ha a szó jelentését tekintjük. A Somlyó a magyar somlik szóból származik, melynek jelentése megcsuszamló, suvadó oldalú hegy. **26:19**

95. Ipolytölgyes – NY: Ipolytölgyes NY-i végén, a templomkertben. Ipolytölgyestől északra felkereshetjük Csergemalom romjait, melyet a közelmúltban tisztított meg és alakított pihenőhellyé a Magosfa Alapítvány csapata. Innen nem messze találjuk az ipolytölgyesi duzzasztót, ahol néhány éve hallépcső is épült, újra szabaddá téve az Ipoly gazdag halállományának (pl. márna, menyhal, paduc és különféle keszegek) vándorlási útját az alsó szakasz és a felső szakaszon lévő természetes ívóhelyek között. **1:20**

97. Pereszlénytől NY-ra: Pereszlénytől NY felé haladva, az úttól balra. Az Ipoly bal partjának azon szakaszán, ahol az Ipoly határfolyó, Pereszlény az egyetlen Magyarországtól elcsatolt település. Ennek a Csata-Ipolyság vasútvonal az oka, ugyanis a trianoni határmegállapításoknál a fő hadiérdek a vasútvonalak megszerzése volt, ezért a határmegállapító bizottság ott, ahol a vasútvonal az Ipolytól délre haladt, a határt Csehszlovákia javára állapította meg. Ám a Börzsönyt Ny-ról és É-ról továbbra is az Ipoly határolja, tehát Pereszlény a Börzsönyhöz tartozik. **10:36**

99. Szob: Szobon, a 12-es út dunai oldalán. A középső miocén idején a Börzsöny körül hullámzó tenger gazdag élővilágának megkövesedett maradványait találhatjuk meg a település területén. Szobon 267 féle csiga-, és 78 kagylófajról számol be a szakirodalom, a XIX. században számos, addig még ismeretlen fajt fedeztek fel itt. A Damásdi-patak oldalában és a Kerek-hegy DNY-i lejtőjén talált darabokból egypár nevében viseli a lelőhelyét is, mint pl. az Odontostomia szobensis s. sp., a Taurasia szobensis n. sp., stb.

102. Ipolydamásd: Ipolydamásdon, a templomnál. A Börzsöny talán legrégebbi fennmaradt feszülete. **6:11**

103. Letkés, templom: Letkésen, a templom mellett. Kevesen tudják, hogy Letkés híres volt agyagpipa készítéséről, itt található az 1942-43-ban épült, be nem fejezett, kb. 1 km hosszú Triatloni csatorna és itt bukkantak az Ipoly első hajóleletére, egy feltehetően XVIII. századi, a maga nemében egyedülálló, semmihez sem hasonlítható bödönhajóra, mely az egyik legkorábbi rönkhajó Magyarországon. **2:15**

107. Kóspallag, központ: a falu központjában, a Deák Ferenc utca és a Váci út találkozásánál, a bolt közelében. A kereszt a napóleoni háború sebesültjeit ápoló márianosztrai kolostor hadikórházának temetője helyén áll. **14:14**

110. Nógrádtól K-re: Nógrádtól K-re, a 2-es út felé vezető főúton. Nógrád méltán lehet büszke dicső múltjára, a történelem során betöltött rangjára. Anonymus szerint a Nógrádi vár Árpád korában keletkezett. István király adott városi rangot a településnek és tette a Nógrádról elnevezett megye székhelyévé. A legenda szerint a várat titkos alagút köti össze Kámorral, ezen keresztül pedig Drégelyvárral ill. Csitárral. Tény, hogy mind a négy helyszínen találunk alagutakat és Nógrád várát egy alkalommal erősen támadta a török, majd mikor végre elfoglalta az erősséget, meglepetéssel vette észre, hogy egy teremtett lélek sincs már a várban. A hagyomány szerint a védők Kámor felé menekültek az alagúton át. **24:18**

113. Bernecebaráti: a Széchenyi utcán a Nagy-völgy felé, a jobb oldalon egy kertben (Széchenyi u. 130.). A közelben találjuk a Szokolyi kastélyt, mely építését annak köszönheti, hogy a nagyoroszi Berchtold gróf

rangon alulinak találta a lányához Szokolyi Alajost, ezért nem engedte az ifjú párt nagyoroszi kastélyába, hanem inkább itt, Bernecebarátiban építtette számukra ezt a kis kastélyt. Az épület, melyet a korabeli leírások „csinos úrilak" -ként említenek, ma a XV. kerületi önkormányzat gyermeküdülője. **12:32**

116. Szokolya – D: Szokolya D-i, Kismaros felőli végénél, a vasút oldalán. A közelünkben csörgedezik a Török (Morgó) -patak. Számos halfaj él itt (többek között bodorka, nyúldomolykó, fejes domolykó, jászkeszeg, fürge cselle, petényi (kárpáti) márna, fenékjáró küllő, halványfoltú küllő, razbóra, szivárványos ökle, kövi csík, szivárványos pisztráng, tarka géb, keszler géb, paduc, sügér, sujtásos küsz). A patak kimagasló természeti értéke a petényi márna nagy egyedszámú populációja. A Börzsöny és a Visegrádi-hegység patakjai közül a petényi márna legerősebb populációja a Morgó-patakban él. **20:13**

117. Nagymaros - Kismaros: Nagymaros és Kismaros között, a 12-es út Duna felőli oldalán, egy vasúti átjáróval szemben. Közel a Duna, melynek itteni szakasza rendkívüli változékonyságot mutat. Kismaros és Nagymaros között, vízállástól függően, találhatunk homokzátonyt, szigetet, félszigetet, holtágat. Hosszabb időszakok alatt pedig eltűnnek és születnek errefelé a szigetek (pl. eltűnt az egykori Duna-Réti-sziget és létrejött a Kismarosi-sziget). E jelenségek fő oka, hogy a folyó e szakaszon lelassul és jelentős mennyiségű hordalékot rak le. **17:8**

119. Katalinpuszta, központ: a falu központjában, a buszmegálló környékén átmegyünk a patak hídján és nemsokára megtaláljuk az utcában. Felkereshetjük Rockenbauer Pál kopjafáját és a Gyadai tanösvényt. Kissé ellentmondásos, de a Nógrád-megyei Katalinpusztáról kelet felé kisétálva érünk a pest-megyei Gyadai-réthez, mely a távoli Váchoz tartozik. A réttől délre magasodik a pest-megyei Naszály, mely a Cserhát legmagasabb pontja. **26:11**

120. Szendehely: a Kossuth Lajos utcában található, a BACH csomópont nevű bolt előtt álló (70. sz.) kereszttől felfelé kell indulni a mellékutcában. Ha tehetjük, kóstoljuk meg a szendehelyi borokat, nem fogunk csalódni! A helybéli németek fejlett szőlőkultúrájukat még Frankföldről hozták magukkal és szerencsére utódaik is megőrizték a vincellérség tudományát. **26:12**

122. Berkenye, vasút: a vasútállomás melletti átjáróban. Berkenye a Börzsöny egyik legtakarosabb települése. A sok múltbéli tragédia (a török időkben elnéptelenedett, a II. világháború után lakosainak egy részét elhurcolták, 1948-ban újabb kitelepítéseket élt át a falu) ellenére Berkenye ma él, virul és fejlődik. **24:16**

***** A kereszt hozzávetőleges helye a Cartographia Börzsöny térképeken.